רבא אמר דכ"ע ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ודכולי עלמא המקדש במלוה אינה מקודשת ודכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא הכא במאי עסקינן כגון שהוסיף לה נופך משלו רבי מאיר סבר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ורבנן סברי מלוה ופרוטה דעתה אמלוה ובפלוגתא דהני תנאי דתניא בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת בשכר שאעשה עמך מקודשת רבי נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן בשכר שעשיתי עמך ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי עמך ובין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת (מאי איכא) בין ת"ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות בין רבי נתן לר' יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה אמר שמואל טבח אומן שקלקל חייב לשלם מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן למה ליה למימר מזיק הוא פושע הוא אי אמר מזיק הוא הוה אמינא הני מילי היכא דקא עביד בשכר אבל היכא דקא עביד בחנם לא קמ"ל פושע הוא איתיביה רב חמא בר גוריא לשמואל הנותן בהמה לטבח וניבלה אומן פטור הדיוט חייב ואם נותן שכר בין הדיוט בין אומן חייב אמר ליה לעבר מוחך אתא ההוא מרבנן קא מותיב ליה א"ל השתא שקלת מאי דשקל חברך קאמינא לכו אנא רבי מאיר וקאמריתו לי רבנן אמאי לא דייקת מילי שאני אומר מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן מאן אית ליה האי סברא רבי מאיר דאמר מבעי ליה למירמי אנפשיה הי רבי מאיר אילימא [הא] רבי מאיר (קל"ן סימן) דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק בין תם בין מועד חייב דברי רבי מאיר התם בקראי פליגי אלא הא רבי מאיר דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו התם בידים קלאו מיניה אלא הא רבי מאיר דתנן נשברה כדו ולא סילקה נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר אומר חייב בנזקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן דבנתקל פושע הוא פליגי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן טבח אומן שקלקל חייב ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון ואמר ליה זיל אייתי ראיה דממחית לתרנגולים ואפטרך לא קשיא כאן בחנם כאן בשכר כי הא דאמר רבי זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר מיתיבי המוליך חטים לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ועשאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר אימא מפני שהוא נושא שכר ההוא מגרומתא דאתאי לקמיה דרב טרפיה ופטריה לטבח מלשלומי דמי פגעו ביה רב כהנא ורב אסי בההוא גברא אמרו ליה עביד בך רב תרתי מאי תרתי אילימא תרתי לגריעותא דאיבעי ליה לאכשורי כר' יוסי בר' יהודה וטרפה כרבנן ואי נמי כרבנן דאיבעי ליה חיובא לטבחא ומי שרי למימר כי האי גונא והתניא לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבין אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי ועל זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד אלא תרתי למעליותא דלא אוכלך ספק איסורא ומנעך מספק גזילה איתמר המראה דינר לשולחני ונמצא רע תני חדא אומן פטור הדיוט חייב ותניא אידך בין אומן בין הדיוט חייב אמר רב פפא כי תניא אומן פטור כגון דנכו ואיסור דלא צריכי למיגמר כלל אלא במאי טעו טעו בסיכתא חדתא [א] דההיא שעתא דנפק מתותי סיכתא ההיא איתתא דאחזיא דינרא לרבי חייא אמר לה מעליא הוא למחר אתאי לקמיה ואמרה ליה אחזיתיה ואמרו לי בישא הוא ולא קא נפיק לי אמר ליה לרב זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי דין עסק ביש ומאי שנא דנכו ואיסור דפטירי משום דלא צריכי למיגמר רבי חייא נמי לאו למיגמר קא בעי רבי חייא לפנים משורת הדין הוא דעבד כדתני רב יוסף והודעת להם זה

בית

אימא מפני שהוא נושא שכר. אבל בחנם פטור אף על גב דאדם מועד לעולם באונס כי האי לא מחייב אדם המזיק כדפרישית גבי המניח (לעיל דף כו: ושם ט): **מנעך** מספק איסורא. אור"ת דמשום הכי קרי ליה ספק איסורא משום דרב פסיק כפ"ק דחולין (דף יח.) כרבי יוסי בר' יהודה בטבעת הגדולה והיה רב מחמיר עליו לפי שהיה עם הארץ שלא יבא להקל בשאר טבעות כדאשכחן בפרק קמא דחולין (דף טו.) גבי מבשל בשבת כי מורי [רבא] לתלמידיו מורי להו כר"מ וכי דריש להו בפירקא דריש כר' יהודה משום עמי הארץ ולהכי קרי ליה ספק גזילה ולא ודאי גזילה דאותו האיש ששחט לעם הארץ ה"ל לאסוקי אדעתיה שיחמירו עליו ור"י מפרש דהיא עוכלא בשאר טבעות הוה ורב דקאמר בפרק קמא דחולין (דף יח:) ואין הלכה כמותו בשאר טבעות משום דמספקא ליה אי הלכה כמותו אי לאו: **ותניא** אידך בין אומן בין הדיוט חייב. לא שייך הכא לשנויי כאן בשכר כאן בחנם כדמשני גבי שחיטה דבהכרת מטבע צריך בקיאות גדול ולית ליה למימוי אם אין בקי בדנכו ואיסור:

לפנים

רבא אמר דכ"ע כו' ודכ"ע אין אומן קונה בשבח כלי ה"ג: מלוה ופרוטה. כי יהיב לה פרוטה מדידיה: **דעתה אפרוטה.** ומיקדשא. להכי נקט פרוטה דקדושי אשה דיו להו בכך: **בשכר שעשיתי עמך.** התקדש לי: **אינה מקודשת.** הואיל ובכר החזירו לה והוא מלוה גבה: **בשכר שאעשה עמך מקודשת.** דאינה לשכירות אלא לבסוף וכי מהדר להו ניהלה מיקדשא ליה בשכרו: **בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת.** דקסבר ר' נתן ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף וכל פרוטה ופרוטה הוה ליה מלוה: **וכל שכן שעשיתי.** דמיום שהחזירו לה נזקף שכרו עליה במלוה: **ואם הוסיף כו' מקודשת.** דקסבר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ואילו לרבי נתן אע"ג דהוסיף לה אינה מקודשת דדעתה אמלוה: **טבח אומן שקלקל חייב.** וכ"ש הדיוט דלא היה לו לשוחטה הואיל ואינו בקי: **דקעביד בשכר.** דמזיק חייב באונסין דאדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד. מדקרי ליה מזיק לחייבו באונס ש"מ (א) באותו שכר קאמר וקמ"ל דפושע הוא דלא חשיב ליה אונס אלא פשיעה דהוה ליה למירמיה אנפשיה שמא תפרכס הבהמה ויזהר בה: **אומן פטור.** דאנוס הוא: **לעבר מוחך.** כמו מים עכורים: **קא מותיב ליה.** הא מילתא: **התם בקראי פליגי.** וגזירת הכתוב הוא בפ' שור שנגח ארבעה וחמשה (ב): **בידים קלאו מיניה.** שנתכוון לשנות: **לטחון.** אדם הממונה על כך ועליו ללותתן במים וכותשן במכתשת להסיר הקליפה העליונה כדי שתהא סולת נקיה: **סובין.** גסין ממורסן: **ניפולי.** נשבר ונופל כשאופין אותו: **כנושא שכר.** אף זה חייב כנושא שכר ואף על פי שאין נושא. אלמא פשיעה היא ולא אונס גבי שומר חנם נמי חייב: **מגרומתא.** שחט מתוך אחת הטבעות והגריס חוץ בין טבעת לטבעת ושייר מלא החוט על פני רובה. ורבי יוסי ברבי יהודה מכשר ליה במלא החוט על פני רובה ורבנן בעו על פני כולה בהכל שוחטין (חולין דף יח.): **בההוא גברא.** בעל הבהמה: **לכשיצא כו'.** בדיין קמיירי בסנהדרין: **דלא אכלך ספק איסורא.** דמספקא ליה הלכתא כמאן אי כרבנן דאסרי אי כרבי יוסי ברבי יהודה דמכשר: **ומנעך מספק גזילה.** דאי כשרה היא הוי טבח פטור: **המראה דינר.** לדעת אם טוב הוא ויקבלנו מחבירו: **דנכי ואיסור.** שולחנין אומנין היו: **טעו בסיכתא חדתי.** שנפסל המטבע והעמידו צורה אחרת ועדיין לא היו בקיאין בה: **סיכתא.** קויי"ן בלע"ז: רב שומר גנזיו של רבי חייא דודו הוה: **דין עסק ביש.** סחורה רעה היא שעל עסקי חנם אני מפסיד שלא היה לי לראותה:

בית

עין משפט
נר מצוה

עא א מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעיף יד:
עב ב מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעי' טו:
עג ג ד מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ה סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ד:
עד ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ו:
עה ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:
עו ח ט טוש"ע שם סעיף ה:
עז י מיי' פכ"ב מהל' סנהדרין הלכה ז סמג לאוין ט טוש"ע ח"מ סימן יט סעיף א:
עח כ ל מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ה סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סימן שו סעיף ו:

◆

תורה אור השלם

1. הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סּוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָבָר: משלי יא יג

2. וְהִזְהַרְתָּה אֶתְהֶם אֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ לָהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן: שמות יח כ

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דקעביד וכו' ש"מ בעושה בשכר קאמר: (ב) ד"ה התם וכו' בפ' שור שנגח. נ"ב סוף דף מה:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' דההיא שעתא דנפק מתותי סיכתא. עיין שיטה מקובצת:

◆

לעזי רש"י

קויי"ן [קוינ"ץ]. מטבע.

מסורת הש"ס

א) [קדושין מו. מח:], ב) קדושין יט:, ג) קדושין מח:, ג) רש"ל מ"ז, ד) לעיל מט: נה:, ה) לקמן ק: וש"נ, ו) [נ"ל דפליגא], ז) לעיל כח: ט. ב"מ פב:, ח) [לעיל כט.], ט) כ"ב לג: [תוספתא פ"י], י) [חולין יח.], כ) סנהדרין כט., ל) [ברכות ז. וש"נ], מ) ב"מ ל:, נ) [ד"ה ושמואל], ס) [נ"ל רבא].

◆

מוסף רש"י

בשכר שעשיתי עמך. התקדשי לי, אינה מקודשת. דהוה לה כמלוה (קדושין מח:). בשכר שאעשה עמך מקודשת. לכשיגמור ויתננו לה, דקא סבר אינה לשכירות אלא לבסוף (שם). ר' נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת. דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. וכל שכן בשכר שעשיתי עמך. דכיון דנגמרו והחזירו כבר הוא מלוה גמורה (שם). ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת. מכלל דר' נתן סבר אפילו הוסיף לה אינה מקודשת, דקסבר מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה (שם). איכא בינייהו שכירות. אם ישנה מתחילה ועד סוף או לאו, כדפרישית (שם). קשרו בעליו. לשור (לעיל מה:). ונעל בפניו כראוי. היינו שמירה פחותה, דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה (לעיל מה:). נותן לו דמי צמרו. כדמעיקרא ואע"פ דמהשבחא שוי טפי לגריס למר אדום (לעיל צה.) קני בשינוי לר"מ ולא יהיב ליה אלא דמי למרו (לקמן ק:) כדמים שאמר לבן נמכר בשוק, דקניה בגזלו לשלם כשעת הגזילה (ב"מ עח:) דמי למר לבן כמו שמסר לו, דקניה בשינוי ונתחייב מעות (שם קי:) טוען לו נבע זה דמי למר לבן כבתחלה אם ירלה, דסבירא ליה לר"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן וטעל יאמר לעצמו אע"פ שהוא מעלה עכשיו בדמים (ע"ז ו.) אבל לא דמי שבחו, או זה יתן שכרו משלם ויקנה האמר (לקמן ק:). פטור מדיני אדם. לשלם. וחייב בדיני שמים. פורענות לשלם לרשעים שנתכוין להפסיד את ישראל (גיטין נג.). סובין. כשטוחנין גסין ולא הדק נשאר גנפה והיא סובין (רשב"ם ב"ב צג:). מורסן. היא הקליפה העליונה שמוליאין מחטין הכתושין במכתשת (שם). פת ניפולין. שנפל פתיתין (שם). מפני שהוא נושא שכר. אבל בחנם פטור אם אומן הוא, כדאמרינן זיל אייתי ראיה דממחית לתרנגולי ואפטרך, וכן הלכה דאומן בשכר חייב בחנם פטור כדאמר ר' יוחנן (שם).